

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

اعرف الحق تعرف امله

۲۴

سلسله پژوهش های اعتقادی

عليهم السلام

غدیر به روایت اهل بیت

آیت الله سید علی حسینی میلانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله پژوهش های اعتقادی

نویسنده:

علی الحسینی الميلانی

ناشر چاپی:

مرکز حقایق اسلامی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل بیت (ع) المجلد ۲۴
۷	مشخصات کتاب
۷	سرآغاز ... ص: ۷
۹	بخش یکم غدیر از دیدگاه قرآن ... ص: ۱۹
۹	آیات غدیر ... ص: ۱۹
۹	اشاره
۹	آیه یکم ... ص: ۱۹
۱۰	آیه دوم ... ص: ۲۲
۱۱	آیه سوم ... ص: ۲۴
۱۳	آیه چهارم ... ص: ۲۸
۱۴	بخش دوم غدیر به روایت اهل بیت علیهم السلام ... ص: ۳۱
۱۴	غدیر و ولایت حضرت علی علیه السلام ... ص: ۳۱
۱۴	نزول در جحفه ... ص: ۳۲
۱۵	شگفتا از مصائب علی ... ص: ۳۴
۱۶	باری‌گر علی ... ص: ۳۷
۱۷	غدیر و گوشه‌ای از سخنان پیامبر ... ص: ۳۹
۱۹	مہتر و سرور مردم ... ص: ۴۳
۱۹	علی ... ص: ۴۴
۱۹	همانند هارون ... ص: ۴۴
۲۰	غدیر و سخنی دیگر ... ص: ۴۵
۲۱	فواید ارزشمند ... ص: ۴۷
۲۲	استناد و سوگند به حدیث غدیر ... ص: ۴۹

- گفت و گوی سعد و معاویه ... ص: ۵۴ ۲۴
- اعتراض و مخالفت در روز غدیر ... ص: ۵۸ ۲۵
- معنای حدیث غدیر ... ص: ۶۰ ۲۶
- اعتراف ابوحنیفه به دلالت حدیث غدیر ... ص: ۶۵ ۲۸
- روزه روز غدیر ... ص: ۶۶ ۲۹
- مسجد غدیر و نماز گزاردن در آن ... ص: ۶۹ ۳۰
- روز غدیر، روز عید ... ص: ۷۰ ۳۱
- کتابنامه ... ص: ۷۳ ۳۲
- درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان ۳۴

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل بیت (ع) المجلد ۲۴

مشخصات کتاب

سرشناسه: حسینی میلانی، علی، ۱۳۲۶ -

عنوان قراردادی: مقالاتان فی الغدیر: الغدیر فی روایه اهل البیت، حدیث الغدیر التبلیغ الاخیر لامامه الامیر. فارسی
عنوان و نام پدیدآور: غدیر به روایت اهل بیت علیهم السلام: نگاهی کوتاه به حدیث غدیر در منابع شیعی / علی حسینی میلانی؛
ترجمه و ویرایش هیئت تحریریه انتشارات الحقایق.

مشخصات نشر: قم: مرکز حقایق اسلامی، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۸۰ ص.

فروست: سلسله پژوهش های اعتقادی؛ ۲۴.

شابک: ۱۳۰۰۰ ریال ۰-۳۳-۵۳۴۸-۶۰۰-۹۷۸

یادداشت: این کتاب ترجمه بخش اول کتاب "مقالاتان فی الغدیر" با عنوان "الغدیر فی روایت اهل بیت" است.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۷۳-۷۹.

عنوان دیگر: نگاهی کوتاه به حدیث غدیر در منابع شیعی.

موضوع: غدیر خم -- احادیث

موضوع: غدیر خم -- جنبه های قرآنی

شناسه افزوده: مرکز الحقائق الاسلامیه

رده بندی کنگره: ۵/۲۲۳/۵BP/ح ۵۵۶۷م ۷۰۴۱ ۱۳۹۰

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۵۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۰۱۷۳۰

سرآغاز ... ص: ۷

... آخرین و کامل ترین دین الاهی با بعثت خاتم الانبیاء، حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وآله به جهانیان عرضه شد و آئین و رسالت پیام رسانان الاهی با نبوت آن حضرت پایان پذیرفت.

دین اسلام در شهر مکه شکوفا شد و پس از بیست و سه سال زحمات طاقت فرسای رسول خدا صلی الله علیه وآله و جمعی از یاران باوفایش، تمامی جزیره العرب را فرا گرفت.

ادامه این راه الاهی در هجدهم ذی الحجه، در غدیر خم و به صورت علنی، از جانب خدای متان به نخستین رادمرد عالم اسلام پس از پیامبر خدا صلی الله علیه وآله یعنی امیر مؤمنان علی علیه السلام سپرده شد.

در این روز، با اعلان ولایت و جانشینی حضرت علی علیه السلام، نعمت الاهی تمام و دین اسلام تکمیل و سپس به عنوان تنها دین مورد

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۸

پسند حضرت حق اعلام گردید. این چنین شد که کفرورزان و مشرکان از نابودی دین اسلام مأیوس گشتند.

دیری نپایید که برخی اطرافیان پیامبر صلی الله علیه وآله، با توطئه‌هایی از پیش مهیا شده- مسیر هدایت و راهبری را پس از رحلت

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله منحرف ساختند، دروازه مدینه علم را بستند و مسلمانان را در تحیر و سردرگمی قرار دادند. آنان از همان آغازین روزهای حکومتشان، با منع کتابت احادیث نبوی، جعل احادیث، القای شبهات و تدلیس و تلبیس‌های شیطانی، حقایق اسلام را- که همچون آفتاب جهان تاب بود- پشت ابرهای سیاه شک و تردید قرار دادند.

بدیهی است که علی رغم همه توطئه‌ها، حقایق اسلام و سخنان دُررَبَّار پیامبر خدا صلی الله علیه و آله، توسط امیر مؤمنان علی علیه السلام، اوصیای آن بزرگوار علیهم السلام و جمعی از اصحاب و یاران باوفا، در طول تاریخ جاری شده و در هر برهه‌ای از زمان، به نوعی جلوه نموده است. آنان با بیان حقایق، دودلی‌ها، شبهه‌ها و پندارهای واهی شیاطین و دشمنان اسلام را پاسخ داده و حقیقت را برای همگان آشکار ساخته‌اند.

در این راستا، نام سپیده باورانی همچون شیخ مفید، سید مرتضی، شیخ طوسی، خواجه نصیر، علامه حلی، قاضی نورالله، میر حامد حسین، سید شرف‌الدین، امینی و ... همچون ستارگانی پرفروز می‌درخشد؛ چرا که اینان در مسیر دفاع از حقایق اسلامی و تبیین سلسله پژوهش‌های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۹

واقعیات مکتب اهل بیت علیهم السلام، با زبان و قلم، به بررسی و پاسخ‌گویی شبهات پرداخته‌اند...

و در دوران ما، یکی از دانشمندان و اندیشمندان که با قلمی شیوا و بیانی رسا به تبیین حقایق تابناک دین مبین اسلام و دفاع عالمانه از حریم امامت و ولایت امیر مؤمنان علی علیه السلام پرداخته است، پژوهشگر والامقام حضرت آیت الله سید علی حسینی میلانی، می‌باشد.

مرکز حقایق اسلامی، افتخار دارد که احیای آثار پُربار و گران سنگ آن محقق نستوه را در دستور کار خود قرار داده و با تحقیق، ترجمه و نشر آثار معظم له، آن‌ها را در اختیار دانش پژوهان، فرهیختگان و تشنگان حقایق اسلامی قرار دهد. کتابی که در پیش رو دارید، ترجمه یکی از آثار معظم له است که اینک "فارسی زبانان" را با حقایق اسلامی آشنا می‌سازد. امید است که این تلاش مورد خشنودی و پسند بقیه الله الأعظم، حضرت ولی عصر، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف قرار گیرد.

مرکز حقایق اسلامی

سلسله پژوهش‌های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۱۳

الحمد لله رب العالمین، والصلاة والسلام على سيدنا ونبينا محمد وآله الطيبين الطاهرين، ولعنة الله على أعدائهم أجمعين من الأولين والآخرين.

از اصول مسلم گفت و گو پیرامون مسائل اختلافی، این است که هر کدام از طرف‌های دعوا به اعتقادات مورد قبول طرف مقابل، استدلال نمایند و یا بحث و مناظره بر پایه قواعد و چارچوبی مشخص، استوار گردد که دو طرف یا همه طرف‌ها آن را بپذیرند. علمای امامیه در طول تاریخ، همین روش را در برابر دیگر فرقه‌های اسلامی به کار بسته و در همه مسائل اختلافی- چه فقهی و چه کلامی- به ویژه در موضوع امامت و خلافت، از همین روش استفاده کرده و می‌کنند.

در خصوص حدیث غدیر نیز ملاحظه می‌شود که کتاب‌های شیعه، سرشار از روایات اهل سنت است؛ به گونه‌ای که عالمان شیعه،

سلسله پژوهش‌های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۱۴

احادیث وارده در مهم‌ترین کتاب‌های معتبر اهل سنت را- با همان سندها و طرق مذکور در این کتاب‌ها- نقل می‌کنند و برای اثبات دلالت این احادیث بر اعتقادات خود، به سخن نام آورترین علمای آنان، استناد می‌نمایند؛ تا جایی که برای تعیین معنای برخی واژه‌ها نیز، به دیدگاه‌های زبان‌شناسان اهل سنت، استدلال می‌کنند.

در عین حال، استفاده از این روش کارآمد و وزین، ممکن است برخی ساده دلائل را در دام شبهه گرفتار کند و یا شماری از

متعصبان را به نادیده گرفتن حقیقت، سوق دهد. برای مثال ابن روزبهان در پاسخ به علامه حلی رحمه الله می‌نویسد: شگفت آن که این مرد، تنها به نقل روایات اهل سنت می‌پردازد؛ چرا که شیعیان از هرگونه کتاب، روایات و علمای مجتهد و ناقل حدیث، محروم هستند. بنابراین، وی در اثبات ادعاهای خود، به شدت به کتاب‌های اهل سنت نیازمند است. «۱» نوشتار پیش رو حدیث غدیر به روایت اهل بیت علیهم السلام است که به اختصار به بررسی حدیث غدیر در سندهای شیعی و کتاب‌های علمای مجتهد امامیه پرداخته است تا این نکته را به ابن روزبهان

(۱). دلائل الصدق: ۵۸ / ۱

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۱۵

گوشزد نماید که:

شیعیان دارای کتاب، روایات و عالمان مجتهد هستند و در اثبات ادعاهای خود به کتاب‌های اهل سنت نیازی ندارند. هم‌چنین اهل سنت بدانند که:

۱. حدیث غدیر، مورد اتفاق نظر همه مسلمانان است تا جایی که شیعه و سنی در نقل برخی روایات آن، اشتراک نظر دارند و با سند و متن یکسان، آن را ذکر کرده‌اند.

۲. ائمه اهل بیت علیهم السلام و عالمان پیروان آن‌ها، حدیث غدیر را مورد توجه قرار داده و برای گسترش و تبلیغ آن، نهایت تلاش خود را به کار بسته‌اند.

۳. این نوشتار دارای نکته‌ها و فایده‌هایی است که راویان اهل سنت، از آن غافل مانده یا بدان توجهی نکرده‌اند.

ما در این نوشتار با استفاده از منابع دست اول شیعه، متن احادیثی را تحت یک سری عناوین، می‌آوریم و نکاتی چند را خاطر نشان می‌سازیم.

سید علی حسینی میلانی

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۱۹

بخش یکم غدیر از دیدگاه قرآن ... ص: ۱۹

آیات غدیر ... ص: ۱۹

اشاره

در روز غدیر، چند آیه از جانب خداوند متعال نازل شد که با استناد به روایات، آن‌ها را می‌آوریم.

آیه یکم ... ص: ۱۹

«يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ»؛ «۱»

ای پیامبر! آن چه از جانب پروردگارت بر تو نازل شده است، به طور کامل (به مردم) برسان و اگر انجام ندهی رسالت او را انجام نداده‌ای و خدا تو را از (خطرهای) مردم حفظ می‌کند.

پیش از سخنرانی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در روز غدیر این آیه نازل شد. روایات اهل بیت علیهم السلام نیز بر نزول این آیه در روز غدیر

(۱). سوره مائده: آیه ۶۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۲۰
صحه می گذارند.

شیخ محمد بن یعقوب کلینی رحمه الله در گذشته سال ۳۲۸ هجری به سند خود از امام محمد باقر علیه السلام این گونه نقل می کند:
خداوند، به پیامبر خود دستور داد که ولایت علی علیه السلام را اعلام کند و این آیه را بر او نازل کرد:

«إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ»؛ «۱»

ولی و صاحب اختیار شما تنها خدا، پیامبر او و کسانی هستند که ایمان آورده‌اند؛ همان کسانی که نماز را برپا می‌دارند و در حال رکوع، زکات می‌دهند.

در این آیه، ولایت اولی الامر واجب شد، اما مردم از کنه این ولایت، آگاه نبودند. از این رو خداوند به حضرت محمد صلی الله علیه و آله فرمان داد تا به سان نماز، زکات، روزه و حج، ولایت را نیز برای مردم تفسیر نماید.

هنگامی که این دستور، ابلاغ شد، سینه رسول خدا صلی الله علیه و آله به تنگ آمد و ترسید که مردم از دین خود، مرتد شده و او را تکذیب

(۱). سوره مائده: آیه ۵۵

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۲۱
نمایند. از این رو با پروردگار متعال، درد دل نمود.

در این هنگام، خداوند متعال به آن حضرت این گونه وحی فرمود:

«يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ»؛

ای پیامبر! آن چه از جانب پروردگارت بر تو نازل شده است، به طور کامل (به مردم) برسان و اگر انجام ندهی رسالت او را انجام نداده‌ای و خدا تو را از (خطرهای) مردم حفظ می‌کند.

به همین جهت، رسول خدا صلی الله علیه و آله از دستور خدای تعالی اطاعت نمود و در روز غدیر خم، ولایت علی علیه السلام را اعلام فرمود.

ایشان ندای نماز جماعت، سر داد و از مردم خواست تا شاهدان، غایبان را آگاه سازند «... ۱» حافظان بزرگ و عالمان مشهور اهل سنت نیز هم چون ابن ابی حاتم، ابن مردویه، ثعلبی، ابونعیم اصفهانی، واحدی، حسکانی، ابن عساکر، فخر رازی، نیشابوری، عینی، جلال الدین سیوطی و ...

نزول این آیه را در روز غدیر نقل کرده‌اند. «۲»

(۱). الکافی: ۱/ ۲۸۹، حدیث ۴

(۲). الدر المنثور: ۲/ ۲۹۸، أسباب النزول: ۱۱۵، ترجمه امیرالمؤمنین من تاریخ مدینه دمشق: ۲/ ۸۶، التفسیر الکبیر: ۱۲/ ۴۹، تفسیر نیشابوری: ۶/ ۱۲۹-۱۳۰، عمده القاری: ۱۸/ ۲۰۶...

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۲۲

هنگامی که سخنرانی پیامبر خدا صلی الله علیه وآله در روز غدیر پایان یافت و حاضران با امیر مؤمنان علی علیه السلام بیعت کردند، این آیه نازل شد:

«الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا»؛ (۱)

امروز دین شما را به حد کمال رساندم و بر شما نعمتم را تمام کردم و بهترین آیین را که اسلام است برای شما برگزیدم. شیخ کلینی رحمه الله به سند خود از امام محمد باقر علیه السلام، حدیث سخنرانی امیر مؤمنان علی علیه السلام را که به خطبه «وسیله» معروف است، نقل می‌کند. امیر مؤمنان علی علیه السلام در این سخنرانی مفصل می‌فرماید:

آن گاه پیامبر خدا صلی الله علیه وآله به سوی غدیر خم رفت و مسلمانان به دستور ایشان، چیزی شبیه به منبر را آماده کردند. پیامبر صلی الله علیه وآله بر فراز آن منبر رفت و بازوی مرا گرفت تا جایی که سفیدی زیر بغلش نمایان شد؛ آن گاه با صدای بلند فرمودند:

(۱). سوره مائده: آیه ۳

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۲۳

من كنت مولاه فعلى مولاه، اللهم وال من والاه، وعاد من عاداه؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست، خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار.

بنابراین، دوستی با من، دوستی با خدا و دشمنی با من، دشمنی با خداست و در این هنگام، خداوند این آیه را نازل کرد:

«الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا»؛

امروز دین شما را به حد کمال رساندم و بر شما نعمتم را تمام کردم و بهترین آیین را که اسلام است برای شما برگزیدم.

از این رو، ولایت من، موجب تکمیل دین و خشنودی پروردگار بزرگ شد. «۱» شایان ذکر است که برخی از عالمان و حافظان بزرگ اهل سنت همانند ابن مردویه، ابونعیم اصفهانی، ابن مغزلی، موفق مکی، ابوحامد صالحانی، حموی و ... نیز نزول این آیه در روز غدیر را نقل کرده‌اند. (۲)

(۱). الکافی: ۲۷ / ۸

(۲). المناقب، ابن مغزلی: ۱۸، المناقب، خوارزمی: ۸۰، فرائد السمطين: ۱ / ۷۴ ...

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۲۴

آیه سوم ... ص: ۲۴

هنگامی که مردم با امیر مؤمنان علی علیه السلام بیعت کردند و این بیعت پایان یافت درباره شخصی به نام نعمان فهري این آیه نازل شد:

«سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ * لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ»؛ (۱)

پرسنده‌ای، عذاب حتمی درخواست کرد؛ عذابی که بر کافران است و هیچ دفع کننده‌ای ندارد.

شیخ فرات بن ابراهیم کوفی رحمه الله به سند خود چنین نقل می‌کند:

حسین بن محمد خارفی می‌گوید: از سفیان بن عیینه پرسیدم: آیه «سَأَلَ سَائِلٌ» درباره چه کسی نازل شده است؟

سفیان پاسخ داد: پسر برادرم! از چیزی پرسیدی که پیش از تو هیچ کس آن را از من نپرسیده بود. من همین سؤال را از امام جعفر صادق علیه السلام پرسیدم.

آن حضرت از جدش از پدرش از ابن عباس چنین نقل کرد:

در روز غدیر، پیامبر خدا صلی الله علیه وآله برخاست و به ایراد یک سخنرانی کوتاه پرداخت و آن گاه امیر مؤمنان علی بن ابی طالب علیهما السلام

(۱). سوره معارج: آیات ۱ و ۲

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۲۵

را فرا خواند، بازویش را گرفت و آن گاه دستش را بالا برد تا جایی که سفیدی زیر بغل هر دو نمایان شد.

در این هنگام پیامبر صلی الله علیه وآله فرمود:

ألم أبلغكم الرسالة؟ ألم أنصح لكم؟

آیا رسالتم را به شما ابلاغ نکردم؟ آیا شما را ناصح و خیرخواه نبودم؟

گفتند: آری، همین طور است.

فرمود:

من كنت مولاه فهذا علي مولاه، اللهم وال من والاه، وعاد من عاداه، وانصر من نصره، واخذل من خذله؛

هر که من مولای او هستم این علی، مولای اوست. خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار.

خداوندا! هر که او را یاری کند، او را یاری نما و هر که او را تنها گذارد، تنهایش گذار.

سخن پیامبر صلی الله علیه وآله بر سر زبانها افتاد و به نعمان فهری رسید. نعمان، شترش را پالان کرد و بر آن سوار شد ... آن گاه

به نزد پیامبر صلی الله علیه وآله آمد و سلام کرد.

پیامبر صلی الله علیه وآله نیز پاسخ سلام او را داد.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۲۶

نعمان گفت: ای محمد! ما را دعوت کردی که «لا إله إلا الله» بگوییم، ما اجابت کردیم، آن گاه از ما خواستی به نبوت تو ایمان

بیاوریم و ما نیز با وجود برخی تردیدها، ایمان آوردیم. آن گاه ما را به نماز دعوت نمودی و ما به دعوت تو لبیک گفتیم. سپس ما

را به روزه‌داری فرا خواندی و این کار را انجام دادیم؛ بعد از آن، ما را به حج دعوت نمودی و آن گونه که تو می‌خواستی، انجام

دادیم، آن گاه گفتی:

هر کدام از شما که دویت درهم کسب کند، باید همه ساله، خمس آن را صدقه بدهد، ما نیز این فرمان تو را اجرا کردیم.

اکنون پسر عمویت را برگزیده‌ای و او را مهتر ما قرار داده‌ای و می‌گویی: «هر که من مولای او هستم این علی مولای اوست، خدایا!

دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار، خداوندا! هر که علی را یاری کند، یارش کن و هر که او را تنها گذارد،

تنهایش گذار». آیا این سخنان از جانب توست یا از جانب خدا؟

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله سه بار فرمود:

بل عن الله؛

قطعاً از جانب خداوند است.

در این هنگام نعمان فهری به حالت خشم، برخاست و گفت:

خداوند! اگر این گفته‌های محمد، حق است، بارانی از سنگ آسمانی بر

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۲۷

ما بیار تا بلایی برای نسل کنونی و آیه‌ای برای نسل‌های بعدی ما باشد؛ و اگر این سخنان محمد دروغ است، بلایت را بر او نازل کن!

آن گاه به شترش نهیب زد و زانوبند آن را باز کرد. سپس بر آن سوار شد و رفت. هنگامی که از آن دشت پهناور بیرون می‌رفت. خدای تعالی از آسمان سنگی را بر سرش فرو فرستاد؛ به گونه‌ای که پس از اصابت به سر نعمان، سنگ از پشتش بیرون زد و او را به هلاکت رساند.

در این هنگام، خدای تعالی این آیه‌ها را درباره نعمان فهری نازل کرد:

«سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ * لِّلْكَافِرِينَ لَئِيْسَ لَهُ دَافِعٌ * مِّنَ اللّٰهِ ذِي الْمَعَارِجِ»؛ «۱»

پرسنده‌ای، عذاب حتمی درخواست کرد؛ عذابی که بر کافران است و هیچ دفع کننده‌ای ندارد. این عذاب از خدای صاحب معارج است. «۲» نزول این آیه شریفه را نیز برخی از عالمان و محدثان بزرگ اهل سنت همانند ثعلبی، سبط ابن جوزی، زرنندی، سمهودی، ابن صبیغ، مناوی، حلبی و ... درباره نعمان فهری نقل کرده‌اند. «۳»

(۱). سوره معارج: آیه‌های ۱-۳

(۲). بحار الأنوار: ۱۷۵ / ۳۷

(۳). تذکره الخواص: ۳۰، نظم در السمطين: ۹۳، الفصول المهمه: ۴۲، فیض القدير: ۶ / ۲۸۱، السیره الحلبیه: ۳ / ۳۳۷، نور الابصار: ... ۷۸

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۲۸

گفتنی است که این حدیث با همین متن، در تفسیر ثعلبی و به سند خود او از سفیان بن عینه نیز نقل شده است. «۱»

آیه چهارم ... ص: ۲۸

شیخ علی بن ابراهیم قمی رحمه الله - از بزرگان قرن سوم - به سند خود از امام جعفر صادق علیه السلام نقل می‌کند که آن حضرت فرمود:

در روز غدیر و در شأن امیر مؤمنان علی علیه السلام این آیه‌ها نازل شد:

«وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ * نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ * عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ»؛ «۲»

و به یقین این (قرآن) از جانب پروردگار جهانیان نازل شده است.

روح الامین آن را نازل کرده؛ بر قلب تو، تا از بیم دهندگان باشی. «۳»

(۱). بحار الأنوار: ۱۷۶ / ۳۷

(۲). سوره شعراء: آیه‌های ۱۹۲-۱۹۴

(۳). تفسیر القمی: ۲ / ۱۲۴، شیخ محمد محسن فیض کاشانی - متوفای سال ۱۰۹۱ هجری - نیز این حدیث را به نقل از تفسیر القمی در کتاب الصافی فی تفسیر القرآن: ۴ / ۵۰ آورده است

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۳۱

بخش دوم غدیر به روایت اهل بیت علیهم السلام ... ص: ۳۱

غدیر و ولایت حضرت علی علیه السلام ... ص: ۳۱

ابوالعباس عبدالله بن جعفر حمیری- از بزرگان قرن سوم- از سندی بن محمد این گونه نقل می کند:

صفوان جمّال می گوید: امام صادق علیه السلام فرمود:

هنگامی که این آیه در ولایت علی علیه السلام نازل شد رسول خدا صلی الله علیه وآله به جارو کردن زیر درختان موجود در آن منطقه اشاره کرد و اصحاب نیز خس و خاشاک زیر درختان را جارو کردند و سایبانی را برای آن حضرت برپا نمودند. آن گاه ندای نماز جماعت سر داده شد و پس از آن، رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود:

أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ، أَلَسْتُ أَوْلَىٰ بِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ؟

ای مردم! هر کس من مولای او هستم، علی مولای اوست، آیا من از شما به خودتان سزاوارتر نیستم؟

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۳۲

گفتند: بله.

پیامبر صلی الله علیه وآله فرمود:

مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ. رَبِّ! وَالِ مِنْ وَالَاهُ، وَعَادَ مِنْ عَادَاهُ؛

هر کس من مولای او هستم علی مولای اوست. پروردگارا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار.

آن گاه پیامبر صلی الله علیه وآله دستور داد مردم با حضرت علی علیه السلام بیعت کنند و مردم نیز با آن حضرت بیعت کردند تا جایی که همه می آمدند و با آن حضرت بیعت می نمودند و هیچ کدام سخنی نمی گفت «... ۱» ابونضر محمد بن مسعود عیاشی سمرقندی، از بزرگان قرن سوم نیز این حدیث را از صفوان از امام صادق علیه السلام نقل کرده است. «۲»

نزول در جحفه ... ص: ۳۲

عیاشی رحمه الله از حنّان بن سدیر، از پدرش این گونه نقل می کند:

سدیر می گوید: امام محمد باقر علیه السلام فرمود:

هنگامی که جبرئیل در حَجَّةِ الْوَدَاعِ برای اعلان امر (ولایت)

(۱). قرب الإسناد: ۲۷ و به نقل از آن بحار الأنوار: ۱۱۸ / ۳۷

(۲). تفسیر العیاشی: ۱ / ۳۲۹ و به نقل از آن بحار الأنوار: ۱۳۸ / ۳۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۳۳

علی بن ابی طالب علیهما السلام بر پیامبر خدا صلی الله علیه وآله فرود آمد، این آیه نازل شد:

«يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ»؛ «... ۱»

ای پیامبر! آن چه از جانب پروردگارت بر تو نازل شده است، به طور کامل (به مردم) برسان...

پیامبر صلی الله علیه وآله سه روز صبر کرد تا این که به جحفه رسید و تا آن روز از ترس مردم، دست علی علیه السلام را بالا نبرده بود، اما هنگامی که در روز غدیر در یکی از اماکن جحفه به نام «مهیعه» فرود آمد، ندای نماز جماعت سر داد.

مردم جمع شدند. پیامبر صلی الله علیه وآله فرمود:

من أولى بكم من أنفسكم؛
 چه کسی از شما به خودتان سزاوارتر است؟
 مردم با صدای بلند گفتند: خدا و رسولش.
 پیامبر صلی الله علیه وآله دوباره همین جمله را تکرار کرد.
 مردم گفتند: خدا و رسولش.
 پیامبر صلی الله علیه وآله برای بار سوم همین جمله را تکرار کرد.
 مردم گفتند: خدا و رسولش.

(۱). سوره مائده: آیه ۶۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیره روایت اهل، ... ص: ۳۴

آن گاه پیامبر صلی الله علیه وآله دست حضرت علی علیه السلام را گرفت و فرمود:
 من كنت مولاه فعلي مولاه، اللهم وال من والاه، وعاد من عاداه، وانصر من نصره، واخذل من خذله؛ فإنه مني وأنا منه.
 وهو مني بمنزلة هارون من موسى إلا أنه لا نبي بعدي؛ «۱»

هر که من مولای او هستم، علی مولای اوست، خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن دار. هر که او را یاری کند یاریش کن و هر که او را تنها گذارد، تنهایش گذار؛ زیرا او از من است و من از او و او برای من همانند هارون برای موسی است مگر این که بعد از من هیچ پیامبری نخواهد بود.

شگفتا از مصائب علی ... ص: ۳۴

علیه السلام

عیاشی رحمه الله حدیث دیگری را از عمر بن یزید نقل می کند. وی می گوید: امام صادق علیه السلام سر سخن را باز کرد و فرمود:
 ای اباحفص! شگفتا از مصائب علی بن ابی طالب علیهما السلام که ده هزار شاهد داشت، اما نتوانست حق خود را بگیرد و حال آن که دو شاهد برای گرفتن حق، کافی است.

(۱). تفسیر العیاشی: ۱/ ۳۳۲ و به نقل از آن: بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۴۰

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیره روایت اهل، ... ص: ۳۵

رسول خدا صلی الله علیه وآله برای حج از مدینه بیرون رفت و پنج هزار نفر با او همراه شدند. آن حضرت در حالی از مکه بازگشت که پنج هزار نفر از مردم مکه در مشایعت وی بودند.
 هنگامی که پیامبر صلی الله علیه وآله به منطقه جحفه رسید، جبرئیل برای اعلام ولایت علی علیه السلام نازل شد. آیه ولایت علی علیه السلام در منا نیز نازل شده بود، اما رسول خدا صلی الله علیه وآله به جهت شناخت مردم، از بیان آن خودداری کرد. در این هنگام جبرئیل عرض کرد:

«يا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ»؛ «۱»

ای پیامبر! آن چه از جانب پروردگارت بر تو نازل شده است، به طور کامل (به مردم) برسان و اگر انجام ندهی رسالت او را انجام نداده‌ای و خدا تو را از (خطرهای) مردم حفظ می کند.

یعنی تو را از آن چه در منا خوش نداشتی، نگاه خواهد داشت.

بنابراین رسول خدا صلی الله علیه و آله دستور داد مردم توقف کنند و مردم خس و خاشاک‌ها را جارو کردند «... ۲» عیاشی رحمه الله سومین روایت در زمینه غدیر را این گونه

(۱). سوره مائده: آیه ۶۷

(۲). تفسیر العیاشی: ۱/ ۳۲۲ و به نقل از آن بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۴۰

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۳۶

نقل می کند:

زیاد بن منذر می گوید: در خدمت امام محمد باقر علیه السلام بودم.

ایشان برای مردم حدیث می گفت. در این هنگام مردی از مردم بصره به نام عثمان اعشی - که از قول حسن بصری حدیث نقل

می کرد- به حضور امام علیه السلام آمد و گفت: ای فرزند رسول خدا! فدایت شوم، حسن بصری حدیثی را برای ما روایت می کند

که طبق آن، آیه «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ» (۱)

در مورد یکی از اصحاب نازل شده است، اما نام آن صحابی را برای ما نقل نمی کند.

تفسیر آیه مذکور این است که آیا از مردم می ترسی؟ نگران نباش که خداوند تو را از شر آنان در امان می دارد.

امام محمد باقر علیه السلام فرمود: حسن بصری را چه شده است؟! خداوند دینش را ادا نکند؛ (یعنی نمازش را نپذیرد!) آگاه باش

که اگر می خواست، نام آن صحابی را نقل می کرد. جبرئیل بر رسول خدا صلی الله علیه و آله نازل شد ... و گفت:

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَا مَرْكَ أَنْ تَدُلَّ أُمَّتَكَ مِنْ وَلِيِّهِمْ، عَلِيٌّ مِثْلَ مَا دَلَّوْهُمْ عَلَيْهِ فِي صَلَاتِهِمْ وَزَكَاتِهِمْ وَصِيَامِهِمْ وَحُجَّتِهِمْ؛

(۱). سوره مائده: آیه ۶۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۳۷

خدای متعال به تو فرمان می دهد که ولی ائمت را به آن‌ها معرفی کنی؛ همان گونه که نماز، زکات، روزه و حج را برای آنان تبیین نمودی.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: پروردگارا! ائمت من هنوز از بند جاهلیت رهایی نیافته‌اند.

در این هنگام خداوند این آیه را نازل فرمود:

«يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ»؛ (۱)

ای پیامبر! آن چه از جانب پروردگارت بر تو نازل شده است، به طور کامل (به مردم) برسان و اگر انجام ندهی رسالت او را انجام

نداده‌ای و خدا تو را از (خطرهای) مردم حفظ می کند.

رسول خدا صلی الله علیه و آله برخاست و دست علی بن ابی طالب علیهما السلام را گرفت، آن را بالا برد و فرمود:

من کنت مولاه فعلی مولاه؛ «... ۲»

هر که من مولای او هستم، علی مولای اوست ...

یاری‌گر علی ... ص: ۳۷

علیه السلام

در این زمینه شیخ ابوعمرو محمد بن عمر بن عبدالعزیز کشی از

(۱). سوره مائده: آیه ۶۷

(۲). تفسیر العیاشی: ۱/ ۳۳۳ و به نقل از آن بحار الأنوار: ۳۷/ ۱۴۱

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۳۸

بزرگان علمای شیعه در قرن چهارم، چنین نقل می کند:

جبرئیل بن احمد، از موسی بن معاویة بن وهب، از علی بن سعید، از عبدالله بن عبدالله واسطی، از واصل بن سلیمان، روایت می کند که عبدالله بن سنان می گوید: امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

هنگامی که زید بن صوحان رحمه الله در جنگ جمل بر زمین افتاد، امیر مؤمنان علی علیه السلام بر بالینش حاضر شد و فرمود: رحمک الله یا زید! لقد کنت خفیف المؤمنة عظیم المعونة؛

ای زید! خدا تو را رحمت کند که کم هزینه و بسیار یاری گر بودی.

زید سرش را بالا آورد و گفت: ای امیر مؤمنان! خداوند تو را نیز جزای خیر دهد. به خدا سوگند، فقط تو را عالم به خدا دیدم و در قرآن، بلند مرتبه و حکیم یافتم. به راستی که خداوند در قلب تو جایگاه والایی دارد.

به خدا سوگند، از روی جهالت در کنار تو نجنبیدم؛ بلکه از ام سلمه همسر پیامبر صلی الله علیه وآله شنیدم که می گفت: از رسول خدا صلی الله علیه وآله شنیدم که می فرمود:

من کنت مولاة فعلی مولاة، اللهم وال من والاه، وعاد من عاداه، وانصر من نصره، واخذل من خذله؛

هر که من مولای او هستم، علی مولای اوست. خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار، هر که او را یاری کند، یاریش کن و هر که او را تنها گذارد، تنهایش گذار.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۳۹

سوگند به خدا، به همین خاطر است که کراهت داشتیم تو را تنها گذارم؛ چرا که در این صورت، خداوند مرا تنها می گذاشت. «۱»

غدیر و گوشه‌ای از سخنان پیامبر ... ص: ۳۹

شیخ ابو جعفر محمد بن علی بن بابویه ملقب به صدوق، در گذشته سال ۳۸۱ هجری حدیث غدیر را با چند سند نقل می کند:

ابن ولید، از صفار، از ابن ابی الخطاب و ابن یزید از ابن ابی عمیر؛

و نیز پدرم از علی، از پدرش، از ابن ابی عمیر؛

هم چنین ابن مسرور از ابن عامر، از عمویش، از ابن ابی عمیر؛

و نیز ابن متوکل، از سعدآبادی، از برقی، از پدرش، از ابن ابی عمیر؛

از عبدالله بن سنان، از معروف بن خزبوذ، از ابوظفیل عامر بن واثله، از حذیفه بن اسید غفاری چنین نقل کرده اند:

هنگامی که رسول خدا صلی الله علیه وآله از حجّة الوداع بازگشت - ما نیز همراه ایشان بودیم - تا جحفه به حرکت خود ادامه داد و در این منطقه، دستور توقف صادر نمود. مردم در جایگاه خود فرود آمدند و آن گاه ندای اذان بلند شد. در این هنگام، رسول خدا صلی الله علیه وآله به همراه اصحاب خود دو رکعت نماز جماعت گزارد و آن گاه به آنها رو کرد و فرمود:

(۱). رجال الکشی: ۶۳

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۴۰

إِنَّهُ قَدْ تَبَيَّنَ لِي اللطيف الخبير أَنِّي مَيِّتٌ وَأَنْكُمْ مَيِّتُونَ، وَكَأَنِّي قَدْ دَعَيْتُ فَأَجَبْتِ، وَإِنِّي مَسْئُولٌ عَمَّا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَعَمَّا خَلَّفْتُ فِيكُمْ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَحُجَّتِهِ، وَإِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ، فَمَا أَنْتُمْ قَائِلُونَ لِرَبِّكُمْ؟

خداوند مهربان و آگاه به من خبر داده است که من و شما همه خواهیم مُرد؛ گویی از سوی پروردگار دعوت شده‌ام بنابراین، دعوت وی را اجابت می‌کنم. من مسئول رسالت الاهی و کتاب خدا و حجت وی هستم که در میان شما باقی گذارده‌ام. شما نیز مسئول هستید؛ حال به پروردگار خود چه خواهید گفت؟

گفتند: خواهیم گفت که تو رسالت الاهی را ابلاغ کردی، خیرخواهی نمودی و مجاهدت کردی، خداوند برای هدایت ما، به تو بهترین پاداش را عنایت کند.

آن گاه پیامبر صلی الله علیه و آله به آنان فرمود:

أَلَسْتُمْ تَشْهَدُونَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَأَنَّ النَّارَ حَقٌّ، وَأَنَّ الْبَعْثَ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ؟

آیا شهادت می‌دهید که هیچ معبودی جز خدا نیست و من فرستاده خدا به سوی شما هستم؟ آیا شهادت می‌دهید که بهشت، دوزخ و حیات دوباره پس از مرگ، حق است؟

گفتند: آری، شهادت می‌دهیم.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۴۱

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: خدایا! بر سخنان این مردم، شاهد باش!

هان! شما را به شهادت می‌گیرم که من گواهی می‌دهم که خدا مولای من است؛ من مولای همه مسلمانان هستم و از مؤمنان به خودشان سزاوارترم؛ حال آیا به این امر اقرار می‌کنید و شهادت مرا می‌پذیرید؟

گفتند: آری، شهادت تو مورد قبول ماست.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

أَلَا مِنْ كُنْتِ مَوْلَاهُ، فَإِنَّ عَلِيًّا مَوْلَاهُ وَهُوَ هَذَا؛

هان! هر که من مولای او هستم این علی مولای اوست.

آن گاه پیامبر خدا صلی الله علیه و آله دست حضرت علی علیه السلام را گرفت و آن را با دست خود بالا برد تا جایی که زیر بغل هر دو نمایان شد. سپس فرمود:

اللهم وال من والاه، وعاد من عاداه.

أَلَا وَإِنِّي فَرَطُكُمْ وَأَنْتُمْ وَارِدُونَ عَلَيَّ الْحَوْضَ غَدًا، وَهُوَ حَوْضٌ عَرْضُهُ مَا بَيْنَ بَصْرَى وَصَنْعَاءَ، فِيهِ أَقْدَاحٌ مِنْ فَضَّةٍ عَدَدُ نَجُومِ السَّمَاءِ.

أَلَا وَإِنِّي سَأَلْتُكُمْ غَدًا مَاذَا صَنَعْتُمْ فِيمَا أَشْهَدْتُ اللَّهُ بِهِ عَلَيْكُمْ فِي يَوْمِكُمْ هَذَا إِذْ وَرَدْتُمْ عَلَيَّ حَوْضِي؟ وَمَاذَا صَنَعْتُمْ بِالثَّقَلَيْنِ

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۴۲

من بعدی؟ فانظروا كيف خلفتموني فيهما حين تلقوني؟

خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار.

آگاه باشید که من پیشاپیش شما هستم و فردای قیامت در حوض، بر من وارد خواهید شد؛ عرض این حوض به اندازه فاصله بصری تا صنعاء است و تعداد فراوانی جام‌های نقره به اندازه ستارگان آسمان در آن وجود دارد.

هان که من امروز در یک امر مهم، خدا را بر شما گواه می‌گیرم و آگاه باشید که فردای قیامت پس از ورود به حوض من از شما خواهم پرسید: با چیزی که در مورد آن، خدا را بر شما گواه گرفتم، چه کردید؟ و پس از من با دو چیز گران بها چگونه رفتار

کردید؟ پس بنگرید که به هنگام ملاقات من، چگونه این دو چیز گران بها را پاس داشته‌اید؟

گفتند: ای رسول خدا! این دو ثقل چیست؟

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

أما الثقل الأكبر فكتاب الله عزوجل، سبب ممدود من الله ومنى في أيدكم، طرفه بيد الله، والطرف الآخر بأيدكم، فيه علم ما مضى وما بقى إلى أن تقوم الساعة.

وأما الثقل الأصغر فهو حليف القرآن وهو علي بن أبي طالب وعترته. وإنهما لن يفترقا حتى يردا علي الحوض؛

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۴۳

ثقل بزرگ تر کتاب خداست که هم چون طنابی از سوی خدا و من، کشیده شده و در دستان شما قرار گرفته است؛ یک طرف این طناب در دست خدا و طرف دیگر آن در دستان شما قرار دارد و علم گذشته و آینده تا هنگامه قیامت، در آن است.

ثقل کوچک تر که هم پیمان قرآن محسوب می شود، علی بن ابی طالب و عترت اوست و این دو ثقل از هم جدا نخواهند شد تا آن که در حوض بر من وارد شوند.

معروف بن خزبوذ می گوید: این حدیث را بر امام محمد باقر علیه السلام عرضه کردم.

آن حضرت فرمود: ابوظفیل راست گفته است. ما این حدیث را در کتاب حضرت علی علیه السلام یافته و با آن آشنایی داریم. «۱»

مہتر و سرور مردم ... ص: ۴۳

شیخ حرّ عاملی رحمه الله در اثبات الهداة می نویسد:

جابر بن حزام، حدیثی را در مورد زنی به نام «خوله حنفی» نقل می کند که امیر مؤمنان علی علیه السلام او را از میان اسرای بنی حنیفه بر گرفت.

خوله به هنگام ملاقات با حضرت علی علیه السلام گفت: تو کیستی؟

(۱). الخصال: ۳۴ / ۱ و ۳۵

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۴۴

فرمود: من علی بن ابی طالب هستم.

آن دختر گفت: شاید تو همان مردی هستی که رسول خدا صلی الله علیه و آله او را در غدیر خم و در صبح روز جمعه به عنوان مهتر و سرور مردم انتخاب کرد؟!

فرمود: بله، من همان هستم.

خوله گفت: ما به خاطر تو خشمگین شدیم و به خاطر تو به ما حمله کردند؛ زیرا مردانمان گفتند: ما صدقات اموال و فرمانبرداری خود را تنها در اختیار کسی می گذاریم که رسول خدا صلی الله علیه و آله او را به عنوان مهتر ما و شما برگزید. «۱»

علی ... ص: ۴۴

علیه السلام

همانند هارون ... ص: ۴۴

شیخ حرّ عاملی رحمه الله در این باره حدیث دیگری را نقل می‌کند.

انس می‌گوید:

روزی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله بر فراز منبر رفت، دست علی علیه السلام را گرفت و فرمود:
 اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا مَنِّي بِمَنْزَلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، أَيُّهَا النَّاسُ! أَلَسْتُ أُولَىٰ بِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ؟
 خدایا! این مرد برای من همانند هارون برای موسی است با این

(۱). إثبات الهداة: ۴۲ / ۲

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیره روایت اهل، ... ص: ۴۵

تفاوت که پس از من هیچ پیامبری نخواهد آمد. ای مردم! آیا من از شما به خودتان سزاوارتر نیستم؟
 گفتند: بله هستید.

فرمود:

من كنت مولاه فعلي مولاه، ومن كنت وليه فعلي وليه؛ «۱»

هر که من مولای او هستم، علی مولای اوست و هر کس من ولی او هستم، علی ولی اوست.

غدیر و سخنی دیگر ... ص: ۴۵

آخرین روایت را در این زمینه از شیخ ابوجعفر طوسی رحمه الله نقل می‌کنیم. وی می‌گوید:
 مفید، از علی بن احمد قلانسی، از عبدالله بن محمد، از عبدالرحمان بن صالح، از موسی بن عمران، از ابواسحاق سبیعی، از زید بن
 ارقم نقل می‌کند. زید می‌گوید: از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که در غدیر خم می‌فرمود:
 صدقه برای من و اهل بیتم، حلال نیست. خدا لعنت کند هر کسی که خود را به غیر پدرش، وابندند. خدا لعنت کند کسی را که
 سرپرستی غیر والیان امر را بپذیرد. فرزند از آن صاحب بستر است و زناکار باید

(۱). همان: ۴۴ / ۲

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیره روایت اهل، ... ص: ۴۶

سنگسار شود و برای وارث بیش از آن چه وصیت شده است؛ سهمی نیست.

آگاه باشید که شما سخنانم را شنیدید و مرا دیدید. هان! هر کس به عمد بر من دروغ بندد در واقع جایگاه خود را در دوزخ،
 مستحکم کرده است.

حضرتش در ادامه افزود:

ألا وإنّي فرط لكم على الحوض ومكاثركم الأمم يوم القيامة، فلا تسودوا وجهي. ألا لأستنقذن رجالاً من النار وليستنقذن من يدي
 أقوام. إن الله مولاي وأنا مولى كل مؤمن ومؤمنة، ألا فمن كنت مولاه فهذا علي مولاه؛ «۱»

آگاه باشید که من پیشاپیش شما بر حوض وارد می‌شوم و در روز قیامت به دلیل فراوانی شما، بر امت‌های دیگر به خود می‌بالم؛
 پس مرا رو سیاه نکنید.

هان که من افرادی را از آتش دوزخ می‌رهانم و اقوامی چند به واسطه من نجات می‌یابند. خداوند مولای من و مولای همه مردان و
 زنان مؤمن است. آگاه باشید! هر که من مولای او هستم، این علی مولای اوست.

(۱). الأمالی، شیخ طوسی: ۲۲۷ و به نقل از آن، بحار الأنوار: ۱۲۳/۳۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۴۷

فوایدی ارزشمند ... ص: ۴۷

اینک به فوایدی چند در این احادیث اشاره می‌نمایم.

یکم. شمار مردم مکه و مدینه که در غدیر حاضر بودند و سخنان رسول خدا صلی الله علیه و آله را شنیدند، ده هزار نفر بود؛ حال اگر مردم دیگر سرزمین‌های حجاز همانند یمن و غیره را به این تعداد اضافه کنیم، جمعیتی عظیم را پیش روی خود می‌بینیم. دوم. در این احادیث آمده است که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به مردم فرمان داد تا با امیر مؤمنان علی علیه السلام بیعت نمایند و همه مردم نیز چنین کردند.

در برخی احادیث آمده است که پیامبر صلی الله علیه و آله به مردم فرمود:

سَلِّمُوا عَلٰی عَلِيٍّ بِأَمْرِ الْمُؤْمِنِينَ؛ «۱»

به علی، به عنوان امیر مؤمنان، سلام دهید.

هر چند که مورخان گذشته اهل سنت از این موضوع، غفلت کرده‌اند؛ اما در برخی سیره‌ها و تواریخ به آن تصریح شده است. «۲»

(۱). الکافی: ۱/ ۲۹۲، حدیث ۱

(۲). نگاه کنید به: معارج النبوه، محمد معین هندی: ۲/ ۳۱۸، روضه الصفا: بخش دوم، جلد ۱/ ۱۷۳ و حبيب السیر: بخش سوم، جلد

۱/ ۱۴۴

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۴۸

سوم. بر اساس برخی روایات، حسن بصری از ذکر نام فردی که آیه ولایت در شأن او نازل شده بود، خودداری می‌کرد. باید گفت که پیش از او نیز، اشخاصی چند از روی حسد یا تقیه از ذکر نام آن فرد پرهیز می‌کردند و افراد دیگری نیز با آنان همسو شدند.

چهارم. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در حدیث غدیر به حوض اشاره کرد و فرمود:

فَلَا تَسْوَدُوا وَجْهِي؛

پس مرا روسیاه نکنید.

آن گاه فرمود:

لَأَسْتَقْدِنَ رَجَالًا مِنَ النَّارِ وَلَيْسْتَقْدِنَنَّ مِنْ يَدِي أَقْوَامٌ؛

من افرادی را از آتش دوزخ می‌رهانم و اقوامی چند به واسطه من نجات می‌یابند.

حال باید پرسید که این اقوام کیستند؟

بخاری، مسلم و دیگر نگارندگان صحاح و مسانید، حدیثی را از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله نقل کرده‌اند که اقوام مذکور،

همان‌هایی هستند که پس از پیامبر صلی الله علیه و آله بدعت گذارده و دچار ارتداد به دوران گذشته شدند. «۱»

(۱). صحیح بخاری: ۴/ ۸۷، باب فی الحوض

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۴۹

گفتنی است که ارتباط و پیوند غدیر با حوض، بر خوانندگان هوشیار، پوشیده نیست.

پنجم. اگر حدیث غدیر را در کنار حدیث ثقلین - که در صحیح مسلم و کتاب‌های دیگر ذکر شده است - و حدیث منزلت - که در صحیح بخاری و مسلم و دیگر کتاب‌ها آمده است - قرار دهیم مشخص می‌شود که حدیث غدیر به لحاظ سند و متانت مفهومی آن، حدیثی ثابت و صحیح است.

استناد و سوگند به حدیث غدیر ... ص: ۴۹

در برخی از روایات به حدیث غدیر استناد و سوگند یاد شده است. شیخ طوسی رحمه الله متوفای سال ۴۶۰ هجری خبر استناد امیر مؤمنان علی علیه السلام به حدیث غدیر را در جمع اهل شورا چنین نقل می‌کند:

چندین راوی از ابوالفضل، از حسن بن محمد انصاری، محمد بن جعفر حمیری، علی بن محمد نخعی و احمد بن محمد بن سعید همدانی؛

از احمد بن یحیی ازدی، از عمرو بن حماد قنّاد، از اسحاق بن ابراهیم ازدی، از معروف بن خزبوذ، زیاد بن منذر و سعید بن محمد؛ از ابوظفیر از علی علیه السلام، حدیث طولانی استدلال آن حضرت

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۵۰

علیه اهل شورا را چنین نقل کرده‌اند:

حضرت علی علیه السلام به اهل شورا فرمود:

أُنشِدْكُمْ بِاللَّهِ، هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ قَالَ لَه رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَا قَالَ فِي غَزَاةِ تَبُوكَ: «إِنَّمَا أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي»، غَيْرِي؟

شما را به خدا سوگند می‌دهم، آیا در میان شما، جز من کسی هست که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در غزوه تبوک، در مورد او سخنی هم چون: «تو برای من همانند هارون برای موسی هستی مگر این که هیچ پیامبری بعد از من نخواهد آمد»، گفته باشد؟ گفتند: نه!

فرمود:

أُنشِدْكُمْ بِاللَّهِ، هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ قَالَ لَه رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَقَالَتَهُ يَوْمَ غَدِيرِ خَمٍ: «مَنْ كُنْتَ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ، اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ، وَعَادَ مِنْ عَادَاهُ»، غَيْرِي؟

شما را به خدا سوگند می‌دهم، آیا در میان شما، جز من کسی هست که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در روز غدیر خم در مورد او سخنی هم چون: «هر که من مولای او هستم علی مولای اوست. خدایا! دوستان او را دوست و دشمنانش را دشمن دار»، گفته باشد؟

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۵۱

گفتند: نه! «۱» شیخ صدوق رحمه الله نیز حدیث سوگند گرفتن امیر مؤمنان علی علیه السلام و نفرین ایشان علیه کتمان کنندگان - یعنی انس بن مالک، براء بن عازب انصاری، اشعث بن قیس کندی و خالد بن یزید بجلّی - را نقل کرده است. «۲» شیخ حرّ عاملی رحمه الله متوفای سال ۱۱۰۴ هجری به نقل از ابراهیم بن محمد بن سعید ثقفی در کتاب الغارات، خبر سوگند دادن ابوهریره توسط یک جوان را چنین نقل کرده است:

پس از ورود معاویه به کوفه، ابوهریره به مسجد رفت و به روایت حدیث، مشغول شد. در این هنگام جوانی از انصار به نزد او آمد و گفت: ای ابوهریره! در مورد یک حدیث از تو سؤالی دارم و تو را به خدا سوگند می‌دهم که آیا از پیامبر صلی الله علیه و آله

شنیده‌ای که به علی علیه السلام فرمود:

من كنت مولاہ فعلی مولاہ، اللهم وال من والاه، وعاد من عاداه؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست، خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار؟

(۱). الأمالی، شیخ طوسی: ۵۵۵، إثبات الهداء: ۸۶ / ۲

(۲). إثبات الهداء: ۴۲۰ / ۲ به نقل از کتاب الأمالی، شیخ صدوق

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۵۲

ابوهریره گفت: آری، به خدایی که معبودی جز او نیست، از پیامبر صلی الله علیه وآله شنیدم که می گفت:

من كنت مولاہ فعلی مولاہ، اللهم وال من والاه، وعاد من عاداه؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست، خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار؟

آن جوان به او گفت: به خدا سوگند که تو با دشمنان علی، دوستی و با دوستان علی، دشمنی کرده‌ای.

در این هنگام ابوهریره از مسجد بیرون رفت و تا هنگام خروج از کوفه به مسجد بازنگشت. «۱» شیخ حرّ عاملی رحمه الله روایت

دیگری را در این زمینه به نقل از احمد بن علی طبرسی به سند خود از محمد و یحیی - فرزندان عبدالله بن حسن - از پدرشان، از

حضرت علی علیه السلام در ضمن حدیثی چنین نقل می کند:

ابی بن کعب به هنگام سخنرانی ابوبکر به او گفت: مگر نمی دانید که رسول خدا صلی الله علیه وآله در جایی برای ما سخنرانی کرد

و علی را به

(۱). إثبات الهداء: ۱۷۸ / ۲

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۵۳

خلافت برگزید و فرمود:

من كنت مولاہ فهذا علی مولاہ؛ ...

هر که من مولای او هستم این علی مولای اوست؟ «... ۱» گفتنی است که بیشتر محدثان مشهور اهل سنت، روایت های سوگند

دادن و استناد به حدیث غدیر را نقل کرده اند ... برای مثال برخی محدثان اهل سنت همانند خطیب خوارزمی در المناقب، حموینی

در فرائد السمطين و حتی حافظ ابن عبدالبرّ در الاستيعاب به سند خود از عمرو بن حماد قنّاد، خبر سوگند دادن در روز شورا را نقل

کرده اند. «۲» هم چنین می توان خبر سوگند دادن و نفرین کتمان کنندگان را در مسند احمد، أسد الغابة فی معرفة الصّیّحابه، مجمع

الزوائد و ... مشاهده نمود. «۳» از طرفی، خبر سوگند دادن ابوهریره از سوی جوان انصاری را ابوبکر هیشمی در مجمع الزوائد و

هم چنین ابن کثیر در تاریخ خود از قول چندین تن از ائمه حدیث، نقل کرده اند. «۴»

(۱). همان: ۱۱۶ / ۲

(۲). فرائد السمطين: ۸۶ / ۱، الاستيعاب (چاپ شده در حاشیه الاصابه): ۳۵ / ۳

(۳). مسند احمد: ۱ / ۱۱۹، أسد الغابة: ۳ / ۳۲۱، مجمع الزوائد: ۹ / ۱۰۶

(۴). مجمع الزوائد: ۹ / ۱۰۵، تاریخ ابن کثیر: ۵ / ۲۱۳

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۵۴

گفت و گوی سعد و معاویه ... ص: ۵۴

ابوجعفر محمد بن حسن طوسی رحمه الله معروف به شیخ طائفه شیعه، گفت و گوی سعد و معاویه را از چند راوی، از ابوالفضل، از محمد بن هارون، از محمد بن حمید، از جریر، از اشعث بن اسحاق، از جعفر بن ابومغیره، از سعید بن جبیر، از ابن عباس نقل کرده است.

ابن عباس می گوید: سعد بن ابی وقاص در ضمن گفت و گوی طولانی با معاویه گفت: شنیدم که مردی برای شکایت از علی علیه السلام به نزد پیامبر خدا صلی الله علیه و آله آمد، اما پیامبر صلی الله علیه و آله به وی فرمود:

ألا تعلم أنني أولى بالمؤمنين من أنفسهم؟

آیا نمی دانی که من از مؤمنان به خودشان سزاوارترم؟

گفت: می دانم.

فرمود:

فمن كنت مولاة فعلى مولاة؛

پس هر کس من مولای او هستم علی مولای اوست.

سعد بن ابی وقاص گفت: پیامبر صلی الله علیه و آله در یکی از سفرهایش، علی علیه السلام را با خود نبرد و در مدینه به جای خود نهاد؛ علی علیه السلام گفت: ای رسول خدا! آیا مرا در امر زنان و کودکان بر جای خود می نشانی؟

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۵۵

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

أما ترضى أن تكون منى بمنزلة هارون من موسى إلا أنه لا نبي بعدى؟ (۱)

آیا راضی نیستی که برای من، همانند هارون برای موسی باشی با این تفاوت که هیچ پیامبری پس از من نخواهد آمد؟ یعنی تو در تمام امور جانشین من هستی؛ نه فقط در امور زنان و کودکان.

این گفت و گو هنگامی رخ داد که معاویه به سعد بن ابی وقاص دستور داد تا امیر مؤمنان علی را دشنام دهد. این گفت و گو در کتاب های اهل سنت، نقل شده و مسلم نیشابوری و دیگر ائمه اهل تسنن نیز آن را روایت کرده اند. در این گفت و گو آمده است:

سعد گفت: تا زمانی که سه مطلب را به یاد می آورم که رسول خدا صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام گفت، وی را دشنام نخواهم داد؛ اگر یکی از این سه مطلب در وصف من گفته می شد، آن را از همه نعمت ها، بیشتر دوست می داشتم ...

اما علمای اهل سنت این حدیث را تحریف کرده اند؛ به گونه ای

(۱). إثبات الهداة: ۲ / ۸۹

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۵۶

که برخی از آنان، حدیث غدیر را از آن حذف کرده اند، برخی دیگر لفظ دشنام را نیاورده اند و برخی دیگر نام دشنام دهنده را ذکر نکرده اند «... ۱» ای کاش معاویه نیز همانند برخی طرفداران خود- پس از شنیدن آن سخنان و خودداری سعد از دشنام دادن به خاطر گفتار پیامبر- از دشنام دادن به علی علیه السلام دست برمی داشت و دیگران را نیز از آن نهی می کرد.

شیخ طوسی رحمه الله به سند خود از سهم بن حصین اسدی نقل می کند:

من و عبدالله بن علقمه به مکه رفتیم. عبدالله بن علقمه همواره به علی صلوات الله علیه بسیار دشنام می داد. به او گفتم: اگر مایلی به

نزد ابوسعید خدری برویم و با او تجدید عهدی کنیم؟

گفت: برویم.

پس از آن که به نزد ابوسعید خدری رفتیم، عبدالله بن علقمه از او پرسید: آیا منقبتی در مورد علی شنیده‌ای؟

گفت: آری، آن را برای تو نقل می‌کنم و می‌توانی برای حصول

(۱). برای آگاهی بیشتر در این زمینه ر. ک: تاریخ ابن کثیر: ۷/ ۳۴۰، الخصائص، نسائی: ۴۹، الاستیعاب: ۳/ ۱۰۹۹

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۵۷

اطمینان، از مهاجرین، انصار و قریش نیز بررسی. آن منقبت این است که رسول خدا صلی الله علیه و آله در روز غدیر خم به سخنرانی و تبلیغ رسالت پرداخت و آن گاه فرمود:

یا أيها الناس! ألسن أولی بالمؤمنین من أنفسهم؟

ای مردم! آیا من به مؤمنان از خودشان سزاوارتر نیستم؟

گفتند: بله.

پیامبر صلی الله علیه و آله سخن خود را سه مرتبه تکرار کرد و آن گاه فرمود: ای علی! نزدیک بیا.

رسول خدا صلی الله علیه و آله دست علی را بالا برد تا جایی که من سفیدی زیر بغل هر دوی آنها را دیدم.

پیامبر صلی الله علیه و آله سه بار فرمود:

من كنت مولاة فعلی مولاة؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست.

سهم بن حصین در ادامه می‌گوید:

عبدالله بن علقمه گفت: تو خود، این سخنان را از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدی؟

ابوسعید به گوش‌ها و سینه خود اشاره کرد و گفت: آری، گوش‌هایم آن را شنید و قلبم آن را درک نمود.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۵۸

عبدالله بن شریک می‌گوید: عبدالله بن علقمه و سهم بن حصین به نزد ما آمدند و پس از اقامه نماز ظهر، عبدالله بن علقمه

برخواست و سه بار گفت: من به خاطر دشنام دادن به علی بن ابی طالب علیهما السلام، توبه و از خدا طلب آمرزش می‌کنم. «۱»

اعتراض و مخالفت در روز غدیر ... ص: ۵۸

در این زمینه شیخ محمد بن مسعود عیاشی رحمه الله روایتی را از جعفر بن محمد خزاعی از پدرش نقل می‌کند: محمد خزاعی می‌گوید:

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

هنگامی که پیامبر صلی الله علیه و آله در روز غدیر سخنان خود را به پایان رسانید، مقداد از کنار جمعیتی گذشت که می‌گفتند:

وی می‌خواهد پس از خود، حکومت را به علی واگذارد، به خدا سوگند نشانم خواهیم داد!

مقداد، رسول خدا صلی الله علیه و آله را از موضوع آگاه کرد؛ رسول خدا صلی الله علیه و آله آن افراد را فرا خواند، امّا آنها

سوگند یاد کردند که چنین چیزی نگفته‌اند. «۲»

(۱). الأمالی، شیخ طوسی: ۲۴۷ و به نقل از آن، بحار الأنوار: ۱۴۲ / ۳۷

(۲). إثبات الهداء: ۱۳۷ / ۲

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۵۹

مرحوم عیاشی روایت دیگری را چنین نقل می کند: ابان بن تغلب می گوید: امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

هنگامی که رسول خدا صلی الله علیه وآله در روز غدیر خم، علی علیه السلام را به حکومت، منصوب کرد و فرمود: هر که من مولای او هستم علی مولای اوست.

دو تن از قریشیان گفتند: به خدا سوگند، هرگز تسلیم سخنان او نخواهیم شد.

پیامبر صلی الله علیه وآله را از گفت و گوی آن دو تن، آگاه کردند.

پیامبر صلی الله علیه وآله از آن‌ها پرسید چه گفته‌اید؟ آن‌ها تکذیب کرده و به خدا سوگند یاد کردند که چیزی نگفته‌اند. «۱»

روایت دیگری را سید شرف الدین علی نجفی از بزرگان قرن دهم از محمد بن عباس نقل می کند:

علی بن عباس، از حسن بن محمد، از یوسف بن کلب، از خالد، از حفص بن عمر، از حنان، از ابویوب انصاری برای ما چنین روایت کرد:

آن گاه که پیامبر صلی الله علیه وآله دست علی علیه السلام را گرفت و آن را

(۱). إثبات الهداء: ۱۳۷ / ۲

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۶۰

بالا برد و فرمود:

من كنت مولاة فعلی مولاة؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست.

برخی گفتند: پیامبر صلی الله علیه وآله شیفته پسر عموی خود شده است. «۱» به یقین در آن صحنه، افراد دیگری نیز بودند که

همانند فهری فکر می کردند. اگر این افراد همانند فهری، مخالفت خود را با رسول خدا صلی الله علیه وآله علنی می کردند به همان

بلایی گرفتار می شدند که فهری بدان گرفتار شد و داستان آن در تاریخ، به ثبت رسید ... اما چنان که دیدید، افراد نام برده،

تکذیب نموده و به دروغ، سوگند یاد کردند که چنین چیزی نگفته‌اند؛ این در حالی است که آنان سخن کفرآمیز خود را بر زبان

جاری کرده بودند...

معنای حدیث غدیر ... ص: ۶۰

درباره معنای حدیث غدیر شیخ فرات بن ابراهیم کوفی رحمه الله این گونه روایت می کند:

اسحاق بن محمد بن قاسم هاشمی به صورت پیوسته از حدیثه،

(۱). همان

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۶۱

حدیث غدیر را چنین نقل می کند: پیامبر صلی الله علیه وآله فرمود:

أیها الناس! أستم تعلمون أنى أولى بكم من أنفسكم؟

ای مردم! آیا نمی‌دانید که من از خودتان به شما سزاوارترم؟
گفتند: می‌دانیم.

پیامبر صلی الله علیه وآله فرمود:

أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ؛

ای مردم! هر که من مولای او هستم این علی مولای اوست.

در این هنگام مردی از میانه مسجد گفت: ای رسول خدا! تأویل کلام شما چیست؟
فرمود:

مَنْ كُنْتُ نَبِيَّهُ فَعَلِيٌّ أَمِيرُهُ، اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ وَعَادَ مِنْ عَادَاهُ؛ «۱»

هر که من پیامبرش هستم، علی امیر اوست. خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار.

روایت دیگری را شیخ عماد الدین محمد بن ابوالقاسم طبری نویسنده کتاب بشاره المصطفی نیز به سند خود از ابراهیم بن رجاء نقل می‌کند.

ابراهیم می‌گوید: به امام جعفر صادق علیه السلام گفتند:

(۱). همان: ۲ / ۱۷۰

سلسله پژوهش‌های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۶۲

رسول خدا صلی الله علیه وآله در روز غدیر به علی علیه السلام فرمود: «هر کس که من مولای او هستم علی مولای اوست؛ خدایا! دوستداران او را دوست و دشمنانش را دشمن بدار». منظور رسول خدا صلی الله علیه وآله از این سخنان چه بود؟
امام صادق علیه السلام با حالتی نیکو نشست، آن گاه فرمود:

سئل عنها- والله- رسول الله صلى الله عليه وآله فقال: الله مولاي وأولى بي من نفسي ولا أمر لي معه وأنا مولى المؤمنين وأولى بهم من أنفسهم لا أمر لهم معي ومن كنت مولاة وأولى به من نفسه فعلى بن أبي طالب مولاة، أولى به من نفسه، لا أمر له معي؛ «۱»
به خدا سوگند! همین سؤال از رسول خدا صلی الله علیه وآله پرسیده شد.

ایشان در پاسخ فرمود: خدا، مولای من و از خودم به من سزاوارتر است؛ به گونه‌ای که من با وجود دستور الهی، هیچ اختیاری از خود ندارم. من نیز مولای مؤمنان و از خودشان به آنها سزاوارتر هستم؛ به گونه‌ای که با وجود دستور من، هیچ اختیاری از خود ندارند؛ هر که من مولای او هستم و به او از خودش سزاوارترم، پس علی بن

(۱). بشاره المصطفی: ۹۲

سلسله پژوهش‌های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۶۳

ابی طالب مولای او و به خودش از وی سزاوارتر است؛ به گونه‌ای که با وجود دستور علی، هیچ اختیاری از خود ندارد.
شیخ صدوق رحمه الله از محمد بن عمر حافظ جعابی، از موسی بن محمد ثقفی، از حسن بن محمد، از صفوان بن یحیی، از یعقوب بن شعيب، نقل می‌کند که ابان بن تغلب می‌گوید:

از امام محمد باقر علیه السلام در مورد سخن پیامبر صلی الله علیه وآله که «هر که من مولای او هستم علی مولای اوست» پرسیدم.
فرمود:

يا أبا سعيد! تسأل عن مثل هذا؟! أعلمهم أنه يقوم فيهم مقامه؛ «۱»

ای اباسعید! در مورد این سخن، می‌پرسی؟! پیامبر صلی الله علیه وآله به مردم اعلام کرد که علی، جانشین او می‌شود. شیخ صدوق رحمه الله روایت دیگری را در این زمینه این گونه نقل می‌کند: محمد بن عمر حافظ جعابی از جعفر بن محمد حسینی، از محمد بن علی بن خلف، از سهل بن عمرو، از زافر بن سلیمان، از شریک، از ابواسحاق نقل می‌کند که به امام سجّاد علیه السلام گفتیم: معنای

(۱). معانی الأخبار: ۶۶

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۶۴

این سخن پیامبر صلی الله علیه وآله که: «هر که من مولای او هستم علی مولای اوست» چیست؟ فرمود:

أخبرهم أنه الإمام بعده؛ «۱»

به آنها خبر داد که علی علیه السلام پس از وی، امام مردم است.

در این باره شیخ علی بن عیسی اربلی متوفای سال ۶۹۳ نیز در کشف الغمه می‌نویسد:

عبدالله بن جعفر حمیری در کتاب الدلائل می‌گوید:

حسن بن ظریف به من گفت: برای امام سجّاد علیه السلام نامه نوشتم و عرض کردم: معنای این سخن رسول خدا صلی الله علیه وآله درباره امیر مؤمنان علی علیه السلام که «هر که من مولای او هستم علی مولای اوست» چیست؟ امام سجّاد علیه السلام فرمود:

أراد بذلك أن يجعله علماً يعرف به حزب الله عند الفرقة؛ «۲»

پیامبر صلی الله علیه وآله با این سخن قصد داشت تا علی علیه السلام را به

(۱). همان: ۶۵

(۲). کشف الغمه: ۱/ ۱۴۷

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۶۵

عنوان علم و شاخص برگزیند که به هنگام تفرقه، حزب الله به وسیله او، شناخته شوند.

اعتراف ابوحنیفه به دلالت حدیث غدیر ... ص: ۶۵

شیخ محمد بن محمد بن نعمان بغدادی ملقب به مفید، متوفای سال ۴۱۳ هجری این گونه روایت می‌کند:

محمد بن عمر جعابی، از احمد بن محمد بن سعید نقل می‌کند که علی بن حسن تیمی می‌گوید: در کتاب پدرم یافتیم که محمد بن مسلم اشجعی از محمد بن نوفل بن عائد صیرفی این گونه نقل کرده است:

روزی ابوحنیفه به نزد ما آمد و درباره امیر مؤمنان علی علیه السلام به گفت و گو نشستیم.

ابوحنیفه گفت: من به هم کیشان خود گفته‌ام که در برابر شیعیان، به حدیث غدیر خم اعتراف نکنید؛ زیرا در صورت اعتراف، منطوق آنها بر شما غلبه می‌یابد.

در این هنگام رنگ چهره هیثم بن حبیب صیرفی تغییر یافت و به ابوحنیفه گفت: چرا به حدیث غدیر اعتراف نمی‌کنید؟ ای نعمان!

مگر از حدیث غدیر اطلاع نداری؟

ابوحنیفه گفت: من از آن اطلاع دارم و حقیقتاً آن را روایت کرده‌ام.

هیشم گفت: پس چرا به آن اعتراف نمی‌کنی و حال آن که حبیب بن

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۶۶

ابی ثابت از ابوظیفیل از زید بن ارقم نقل می‌کند که علی علیه السلام در «رحبه»، حاضران روز غدیر را در مورد صحت حدیث غدیر، سوگند داده است؟

ابوحنیفه گفت: مگر نمی‌بینید که مردم به حدی در این زمینه اختلاف کرده‌اند که علی به ناچار در «رحبه» مردم را در این باره سوگند داده است؟

هیشم گفت: پس ما علی علیه السلام را تکذیب و سخن او را ردّ می‌کنیم!!

ابوحنیفه گفت: ما علی را تکذیب و سخن او را ردّ نمی‌کنیم، اما چنان که می‌دانید گروهی از مردم در مورد علی، غلو می‌کنند.

هیشم گفت: سخن را رسول خدا صلی الله علیه وآله فرموده و یک خطبه در مورد آن ایراد نموده و ما از بازگویی آن می‌هراسیم...
(۱)

روزه روز غدیر ... ص: ۶۶

روز غدیر، روز روزه، نماز، دعا و عبادت است و روایات بسیار زیادی در این مورد وجود دارد.

برای مثال شیخ طوسی رحمه الله به سند خود، از حسین بن حسن حسینی نقل می‌کند که محمد بن موسی همدانی، از علی بن حسان واسطی، نقل کرده که علی بن حسین عبدی می‌گوید: امام جعفر

(۱). الأمالی، شیخ مفید: ۲۷، إثبات الهداة: ۱۴۵ / ۲

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۶۷

صادق علیه السلام می‌فرمود:

صیام یوم غدیر خم يعدل صیام [عمر] الدنيا؛ ...

روزه روز غدیر خم، با روزه [عمر] جهان برابری می‌کند...

آن گاه امام علیه السلام به ذکر نماز روز غدیر و ثواب آن پرداخت...

سپس فرمود: پس از دو رکعت نماز مذکور باید این دعا را هم بخوانی و بگویی «... ۱» ابن بابویه شیخ صدوق رحمه الله در این باره می‌گوید:

حسن محمد بن حسن سکونی، از ابراهیم بن محمد بن یحیی نیشابوری، از ابو جعفر بن سری و ابونصر بن موسی خلال، از علی بن سعید، از ضمره بن شوذب، از مطر، از شهر بن حوشب از ابوهریره نقل می‌کند:

هر که روز هیجدهم ذی حجه را روزه بگیرد، خداوند روزه شصت ماه را برای او ثبت می‌کند. هیجدهم ذی حجه، روز غدیر خم است.

آن گاه که رسول خدا صلی الله علیه وآله دست علی بن ابی طالب علیهما السلام را گرفت و فرمود: آیا من به مؤمنان از خودشان سزاوارتر نیستم؟

گفتند: بله، ای رسول خدا!

پیامبر صلی الله علیه وآله فرمود:

(۱). تهذیب الأحکام: ۳۰۵ / ۴

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۶۸

من كنت مولاہ فعلی مولاہ؛

هر که من مولای او هستم علی مولای اوست.

در این هنگام، عمر به علی علیه السلام گفت: خوشا به حالت ای علی! مولای من و مولای همه مسلمانان شدی.

آن گاه خداوند این آیه را نازل فرمود:

«الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ»؛

امروز دینتان را برای شما کامل کردم. «۱» این حدیث را خطیب خوارزمی و صدرالدین حموی به صورت مسند از بیهقی، از حاکم

نیشابوری و او هم به سند خود از علی بن سعید نقل کرده‌اند «... ۲» هم چنین ابن مغازلی به سند خود از علی بن سعید «... ۳»

روایت فوق را نقل کرده است. خطیب بغدادی نیز این حدیث را از عبدالله بن علی بن محمد بن بشران از دارقطنی از ابونصر خلال

از علی بن سعید...

روایت کرده است «... ۴»

(۱). إثبات الهداء: ۴۸ / ۲، بحار الأنوار: ۱۰۸ / ۳۷

(۲). مناقب علی بن ابی طالب علیهما السلام: ۷۹، فرائد السمطين: ۱ / ۷۷

(۳). همان: ۳۸

(۴). تاریخ بغداد: ۲۹۰ / ۸

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۶۹

مسجد غدیر و نماز گزاردن در آن ... ص: ۶۹

شیخ محمد بن یعقوب کلینی، شیخ ابوجعفر صدوق و شیخ ابوجعفر طوسی به سند خود از حسان جمال چنین نقل کرده‌اند:

روزی امام صادق علیه السلام را از مدینه به مکه می‌بردیم، هنگامی که به مسجد غدیر رسیدیم، امام علیه السلام به سمت چپ

مسجد، نگاه کرد و فرمود:

ذاک موضع قدم رسول الله صلی الله علیه وآله حیث قال: «من كنت مولاہ فعلی مولاہ»؛ «... ۱»

رسول خدا صلی الله علیه وآله در همین نقطه ایستاد و فرمود: «هر کس که من مولای او هستم علی مولای اوست»....

شیخ کلینی رحمه الله نیز در این باره روایتی را به سند خود از ابان نقل می‌کند، ابان می‌گوید: امام صادق علیه السلام فرمود:

يستحب الصلاة فی مسجد الغدير؛ لأنّ النبی صلی الله علیه وآله أقام أمير المؤمنين علیه السلام وهو موضع أظهر الله فيه الحق؛ «۲»

نماز گزاردن در مسجد غدیر، مستحب است؛ چرا که پیامبر صلی الله علیه وآله در آن جا امیر مؤمنان علی علیه السلام را به

حکومت، منصوب نمود و آن جا، جایگاهی است که خداوند در آن، حق را آشکار ساخت.

(۱). إثبات الهداء: ۱۶ / ۲، ۱۹ به نقل از الکافی، من لا یحضره الفقیه و تهذیب الأحکام

(۲). الکافی: ۵۶۷ / ۴

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۷۰

روز غدیر، روز عید ... ص: ۷۰

درباره عید بودن روز غدیر شیخ کلینی، شیخ صدوق و شیخ طوسی رحمهم الله روایتی را به سند خود از حسن بن راشد از امام صادق علیه السلام نقل کرده‌اند.

حسن بن راشد می‌گوید: به امام صادق علیه السلام گفتم: فدایت شوم، آیا مسلمانان به جز دو عید (قربان و فطر) عید دیگری نیز دارند؟

فرمود: آری، ای حسن! عید دیگری که از دو عید قبلی، بزرگ‌تر و شریف‌تر است.

گفتم: این عید در کدام روز قرار می‌گیرد؟

فرمود: روزی که امیر مؤمنان علی علیه السلام به عنوان مهتر و سرور مردم، منصوب شد.

گفتم: فدایت شوم، کدام روز؟

فرمود: روز گار می‌گردد و آن روز، هیجدهم ذی حجه است.

گفتم: فدایت شوم، وظیفه ما در این روز چیست؟

فرمود:

تصومه یا حسن! وتكثر الصلاة على محمد وآله وتبرء إلى الله عزوجل ممن ظلمهم، فإن الأنبياء صلوات الله عليهم كانت تأمر الأوصياء باليوم الذي كان يقام فيه الوصي أن يتخذ عيداً؛

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۷۱

ای حسن! در این روز، روزه بگیر، بر محمد و آل او بسیار درود فرست و با بیزاری جستن از کسانی که در حق محمد و خاندانش ستم کردند، به خدای بزرگ تقرب جوی؛ چرا که پیامبران صلوات الله عليهم به جانشینان خود دستور می‌دادند که روز انتصاب جانشین و وصی را به عنوان روز عید، بگیرند.

گفتم: کسی که روز غدیر را روزه بگیرد چه پاداشی خواهد داشت؟

فرمود: برای او روزه شصت ماه، ثبت می‌شود. «۱» به راستی چگونه می‌توان روز تکمیل دین و اتمام نعمت ... را عید به شمار نیاورد؟

در این روز اصحاب پیامبر - از جمله ابوبکر و عمر - پس از انتصاب امیر مؤمنان علی علیه السلام به امامت مردم توسط پیامبر صلی الله علیه وآله، به وی تبریک گفتند و تعداد بی‌شماری از پیشوایان بزرگ اهل سنت، داستان تبریک گفتن اصحاب، به علی علیه السلام را نقل کرده‌اند، از جمله آنان می‌توان این افراد را نام برد: احمد بن حنبل در مسند، طبری در تفسیر خود، خطیب بغدادی در تاریخ بغداد، ابن حجر مکی در الصواعق المحرقة،

(۱). الکافی: ۴/ ۱۴۸، من لا يحضره الفقيه: ۲/ ۹۰، تهذيب الأحكام: ۴/ ۵

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۷۲

محبّ الدین طبری در الرياض النضرة، متقی هندی در کنز العمّال و «... ۱» بیرونی در کتاب الآثار الباقیه روز غدیر را در شمار روزهایی قرار داده که مسلمانان آن را به عنوان روز عید، محسوب می‌کردند. «۲» ابن طلحه شافعی در مطالب السئول می‌نویسد: «آن روز، روز عید شد». «۳» قاضی القضاة ابن خلکان شافعی در چند مورد از کتاب وفيات الأعیان، روز غدیر را روز عید می‌نامد. «۴»

از خدای بزرگ، مسئلت دارم که توفیق حرکت در مسیر حق، ثبات قدم در صراط مستقیم و انجام واجبات الاهی در این مسیر را به ما ارزانی دارد.
وصلی الله علی محمد وآله الطاهیرین.

- (۱). مسند احمد: ۴ / ۲۸۱، تفسیر الطبری: ۳ / ۴۲۸، تاریخ بغداد: ۸ / ۲۹۰، الصواعق المحرقة: ۲۶، الرياض النضرة: ۲ / ۱۶۹، كنز العمال: ۳۹۷ / ۶
(۲). الآثار الباقیه: ۳۳۴
(۳). مطالب السؤل: ۹۷
(۴). وفيات الاعیان: ۱ / ۱۸۰ و ۵ / ۲۳۰
سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیره روایت اهل، ... ص: ۷۳

کتابنامه ... ص: ۷۳

۱. قرآن کریم.
الف
۲. الآثار الباقیه: ابوریحان محمد بن احمد بیرونی خوارزمی.
۳. إثبات الهداء بالنصوص والمعجزات: محمد بن حسن حرّ عاملی، مطبعه علمیه، قم.
۴. الإستیعاب فی معرفة الأصحاب: ابن عبدالبرّ، دار الکتب علمیه، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۴۱۵.
۵. أسد الغابه: ابوالحسن علی بن محمد شیبانی معروف به ابن الاثیر، دار الکتب علمیه، بیروت، لبنان.
۶. الأمالی: ابوجعفر محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی، معروف به شیخ صدوق، مؤسسه بعثت، قم، چاپ یکم، سال ۱۴۱۷.
۷. الأمالی: شیخ الطائفه محمد بن حسن طوسی، دار الثقافه، سال ۱۴۱۴.
۸. الأمالی: ابوعبدالله محمد بن محمد بن نعمان عکبری بغدادی، ملقب به شیخ مفید، جامعه مدرسین، قم.
۹. اسباب النزول: امام واحدی نیشابوری، عالم الکتب، بیروت.
ب
۱۰. بحار الأنوار: محمد باقر مجلسی، دار الإحياء التراث العربی، بیروت، لبنان، چاپ سوم، سال ۱۴۰۳.
سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیره روایت اهل، ... ص: ۷۴
۱۱. بشارة المصطفی لشیعة المرتضی: عماد الدین ابوجعفر محمد بن ابوالقاسم طبری، مؤسسه نشر اسلامی، قم.
۱۲. البداية والنهایه (تاریخ ابن کثیر): اسماعیل بن عمر قرشی بصری معروف به ابن کثیر، چاپ دار احياء التراث العربی، بیروت، چاپ یکم، سال ۱۴۰۷.
- ت
۱۳. تاریخ بغداد: خطیب بغدادی، دار الکتب علمیه، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۴۱۷.
۱۴. تذکره الخواص: سبط بن جوزی، مؤسسه اهل البيت عليهم السلام، بیروت، لبنان، سال ۱۴۰۱.
۱۵. ترجمه أمير المؤمنين عليه السلام من تاريخ مدينة دمشق: حافظ ابی القاسم علی بن حسن، معروف به ابن عساکر، مؤسسه

محمودی، بیروت.

۱۶. تفسیر طبری (جامع البیان فی تفسیر القرآن): محمد بن جریر طبری، دارالمعرفه، بیروت، سال ۱۴۱۲.

۱۷. تفسیر العیاشی: محمد بن مسعود سلمی سمرقندی، معروف به عیاشی، مکتبه علمیه اسلامیة، تهران.

۱۸. التفسیر الکبیر: فخر رازی، دار الفکر، بیروت، لبنان، سال ۱۴۱۵ و دار احیاء التراث العربی، بیروت، چاپ سوم.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۷۵

۱۹. تفسیر القمی: ابوالحسن علی بن ابراهیم قمی، مؤسسه دار الکتاب، قم.

۲۰. تفسیر نیشابوری (غرائب القرآن و رغائب الفرقان): نظام الدین نیشابوری، دار الکتب علمیة، بیروت، لبنان، سال ۱۴۱۶.

۲۱. تهذیب الاحکام: شیخ الطائفة محمد بن حسن طوسی، دار الکتب اسلامیة، تهران، چاپ سوم، سال ۱۳۶۴ ش.

ح

۲۲. حبیب السیر: محمد بن همام الدین شیرازی معروف به خواند امیر.

خ

۲۳. الخصائص: نسائی، مجمع إحياء الثقافة الإسلامية، قم، ایران، چاپ یکم، سال ۱۴۱۹.

۲۴. الخصال: محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه، معروف به شیخ صدوق، انتشارات جامعه مدرسین، قم.

د

۲۵. الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور: جلال الدین سیوطی، دار الکتب علمیة، بیروت، چاپ یکم، سال ۱۴۲۱.

۲۶. دلائل الصدق: شیخ محمد حسن مظفر، دار المعلم، قاهره، مصر، سال ۱۳۲۲.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۷۶

ر

۲۷. (اختیار معرفة الرجال) رجال الکشی: شیخ الطائفة محمد بن حسن طوسی، مؤسسه آل البيت عليهم السلام، قم، سال ۱۴۰۴.

۲۸. روضة الصفا: میرخاند محمد بن خاوندشاه بن محمد خوارزمشاهی.

۲۹. الرياض النضرة: محبّ الدین طبری، دار الکتب علمیة، بیروت، لبنان.

س

۳۰. السیرة الحلبیة: علی بن برهان الدین حلبی، مکتبه التجاریة الکبری، قاهره، مصر، سال ۱۳۸۲.

ص

۳۱. الصافی فی تفسیر القرآن: مولا محمد محسن فیض کاشانی.

۳۲. صحیح بخاری: محمد بن اسماعیل بخاری جعفی، دار ابن کثیر، دمشق، بیروت، یمامه، چاپ پنجم، سال ۱۴۱۴.

۳۳. الصواعق الموقرة: احمد بن محمد بن محمد بن علی بن حجر هیتمی مکی، تحقیق عبدالرحمان بن عبدالله ترکی و کامل محمد

خرّاط، مؤسسه رسالت، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۴۱۷.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیر به روایت اهل، ... ص: ۷۷

ع

۳۴. عمدة القاری فی شرح البخاری: بدر الدین عینی، دار الفکر، و دار احیاء التراث العربی، بیروت، لبنان.

ف

۳۵. فرائد السّمطين: ابراهیم بن محمد حموئی جوینی خراسانی، مؤسسه محمودی، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۳۹۸.

۳۶. الفصول المهمّة فی معرفة الأئمّه: ابن صباغ مالکی، مکتبه دار الکتب التجاریه.

۳۷. فیض القدر فی شرح الجامع الصغیر: عبدالرؤوف مناوی، دار الکتب علمیّه، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۴۱۵.

ق

۳۸. قرب الإسناد: ابوالعباس عبداللّه بن جعفر حمیری، مؤسسه آل البيت علیهم السلام، قم، سال ۱۴۱۳.

ک

۳۹. الکافی: محمّد بن یعقوب کلینی رحمه الله، دار صعب، دار التعارف، بیروت، لبنان، چاپ سوم، سال ۱۴۰۱.

۴۰. کشف الغمّه فی معرفة الأئمّه: ابوالحسن علی بن عیسی بن ابی الفتح اربلی، دار الأضواء، بیروت، لبنان.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیره روایت اهل، ... ص: ۷۸

۴۱. کنز العُمال: متقی هندی، دار الکتب علمیّه، بیروت، لبنان، چاپ یکم، سال ۱۴۱۹.

م

۴۲. مجمع الزوائد ومنبع الفوائد: نورالدین علی بن ابی بکر هیشمی، دار الفکر، بیروت، لبنان، سال ۱۴۱۲.

۴۳. مسند احمد بن حنبل: احمد بن حنبل شیانی، دار احیاء التراث عربی، بیروت، لبنان، چاپ سوم، سال ۱۴۱۵.

۴۴. مطالب السؤل فی مناقب آل الرسول علیهم السلام: محمّد بن طلحه شافعی.

۴۵. معارج النبوه: ابوجعفر محمّد معین هندی.

۴۶. معانی الأخبار: محمّد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه قمی، معروف به شیخ صدوق، مکتبه، صدوق، تهران، سال ۱۳۷۹.

۴۷. المناقب: ابن مغزلی، دار الأضواء، بیروت، لبنان، چاپ دوم، سال ۱۲۱۴.

۴۸. المناقب: خوارزمی، مؤسسه نشر اسلامی، قم، چاپ دوم، سال ۱۴۱۴.

۴۹. مناقب علی بن ابی طالب علیهما السلام: احمد بن حنبل شیانی.

۵۰. من لا یحضره الفقیه: محمّد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه، معروف به شیخ صدوق، انتشارات جامعه مدرسین، قم، چاپ

دوم.

سلسله پژوهش های اعتقادی، غدیره روایت اهل، ... ص: ۷۹

ن

۵۱. نظم درر السّمطین: جمال الدین محمّد بن یوسف زرنندی حنفی.

۵۲. نور الابصار: مؤمن شبلنجی، دار الفکر، بیروت، لبنان.

۵۳. وفيات الأعیان: شمس الدین احمد بن محمّد بن خلّکان، دار صادر، بیروت، لبنان.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید

بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی

آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند

مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

